

УДК: 347.7+347.72(497.11:4-672EU)

Biblid 1451-3188, 24 (2025)

Год XXIV, бр. 90-91, стр. 129–144

Изворни научни рад

Рад примљен 20. 5. 2025. године

Рад одобрен 15. 6. 2025. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iire_ez.2025.24.90_91.8

CC BY-SA 4.0

СПЕЦИФИЧНОСТИ ЕВРОПСКОГ АКЦИОНАРСКОГ ДРУШТВА (*SOCIETAS EUROPEA*) У ДОМАЋЕМ КОМПАНИЈСКОМ ПРАВУ

*Маријана ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ, Надежда ЉУБОЈЕВ**

Апстракт: У циљу даље хармонизације компанијског права Србије са компанијским правом Европске уније у јуну и децембру 2018. године извршене су опсежне промене Закона о привредним друштвима из 2011. године усвајањем новела Закона о привредним друштвима из 2018. године. У складу са трећом ревидираном верзијом Националног програма за усвајање правних тековина ЕУ од 1. марта 2018. године, те свеукупним настојањем да се што ефикасније изврши преузимање комунитарних института у домаћи правни систем, новелама Закона о привредним друштвима из 2021. године предвиђено је ступање на снагу 1. јануара 2025. године норми којима се у Србији (пored постојећих опција оснивања ортачког друштва, командитног друштва, друштва са ограниченом одговорношћу и акционарског друштва) први пут ствара и могућност оснивања комунитарних правних форми привредних друштава. Имајући у виду значај наведених новела у овом раду аутор анализира специфичности и правни положај Европског акционарског друштва (*Societas Europea*), превасходно из аспекта имплементирања наднационалних облика привредног организовања у домаћи Закон о привредним друштвима.

Кључне речи: Европско акционарско друштво, легислатива ЕУ, домаће компанијско право

* Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду. Е-mail: marijana.mijatovic@uns.ac.rs; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1327-0889>; Технички факултет „Михајло Пупин“, Универзитет у Новом Саду, Е-mail: nadezda.ljubojev@tfzr.rs, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9991-6702>. Ово истраживање је подржано од стране Министарства науке,

1) УВОД

Различити изазови у економији и на тржишту капитала захтевају континуирано усавршавање прописа и прилагођавање тренутним захтевима, како у националним законодавствима тако и на нивоу Европске уније као јединственог тржишта.¹ Стога се као свеprisутан процес појављује рецепција права – поступак уношења наднационалних, страних норми у национално право. У наведеном контексту важну карику у поретку сваке државе представља регулација корпоративног права, односно статусног дела привредног права. На тај начин се одговара на изазове пословања у условима постојања мултинационалних компанија и других корпоративних група као доминантних институција у светској економији.² Осим хармонизације правних прописа, Европска унија има задатак и израду нових облика привредних друштава који немају за улогу да замене постојеће правне облике у националним законодавствима, већ да привредницима пружи слободан избор привредног друштва у складу с моделима предвиђенима у националном законодавству сваке од држава чланица.³ Тако су већ деценијама предвиђени неки наднационални облици друштава у Европској унији. Последњих деценија и у нормативном смислу видимо недостатност класичног или традиционалистичког схватања привредног друштва, као искључиво правног лица, које стручно и професионално обавља делатност у циљу стицања добити.⁴ У циљу даље хармонизације компанијског права Србије са компанијским правом Европске уније у јуну и децембру 2018. године извршене су промене Закона о привредним друштвима из 2011. године, усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о привредним друштвима, док је новелама Закона о привредним друштвима из 2021. године предвиђено ступање на снагу 1. јануара 2025. године, норми којима се у Србији (пored постојећих опција оснивања ортакчког друштва, командитног друштва,

технолошког развоја и иновација (бр. уговора: 451-03-137/2025-03/200156) и Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду кроз пројекат: „Научноистраживачки и уметничкоистраживачки рад истраживача у наставним и сарадничким звањима Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду 2025“ (бр: 01-50/295).

¹ Маријана Дукић Мијатовић, Сања Гонгета, „Правна заштита пословне тајне у Европској унији“, *Култура полиса*, 2015, 12(28), стр. 199–211.

² Маријана Мијатовић, „Изазови рецепције права Европске уније – пример корпоративног права у Србији“, *Страни правни живот*, 2019, (1), стр. 91–102.

³ Rolandino Guidotti, „The European private company: the current situation“, *German Law Journal*, 2012, 13(3), p. 33.

⁴ Marijana Dukić Mijatović, Ozren Uzelac, Aleksandra V. Stojković, „Corporate social responsibility and sustainable development: International legal framework for goals achievement and some theoretical insights“, *Pravo – teorija i praksa*, 2023, 40 (suppl.), p. 1.

друштва са ограниченом одговорношћу и акционарског друштва) први пут ствара и могућност оснивања комунитарних правних форми привредних друштава.⁵ Континуитет решења у нашим компанијским законима је јасан, с тим да је законодавац имао интенцију да осим што је у поступку хармонизације домаће легислативе са правом ЕУ уводио и нове институте тежио и да путем нових норми, које су прецизније и конкретније уреди и већ постојеће институте.⁶ У том контексту посебна пажња у овом раду биће посвећена правном положају и специфичностима Европског акционарског друштва.

2) ПОЛОЖАЈ И ЗНАЧАЈ *SOCIETAS EUROPEA* У ЕВРОПСКОМ ПРАВНОМ ПРОСТОРУ

Осим европског привредног интересног удружења, наднационални облик привредног друштва доступан привредницима с подручја Европске уније је европско друштво (*Societas Europaea*, CE).⁷ Уврштено у европско право друштава Уредбом Већа (ЕЗ) бр. 2157/2001 од 8. 10. 2001. године о статуту Европског друштва, *Societas Europaea* уређено је као акционарско друштво (*the public company limited by shares*), у националним законодавствима.⁸

⁵ Felice Simonelli, Nadina Iacob, "Can We Better the European Union Better Regulation Agenda?", *European Journal of Risk Regulation*, 2021, 12(4), pp. 849–860; Маријана Дукић Мијатовић, *Компанијско право Републике Србије – савремене тенденције развоја и институти комунитарног права*, Службени гласник и Институт за упоредно право, Београд 2023, стр. 69; „Закон о привредним друштвима РС“, *Службени гласник РС*, бр. 36/11, 99/11, 83/14 - др. закон, 5/15, 44/18, 95/18, 91/19 и бр. 109/2021.

⁶ Marijana Dukić Mijatović, Ozren Uzelac, Aleksandar Grujić, *Економске реформе у функцији одрживог развоја Републике Србије*, U: *5th International Leadership Conference, Opatija, Croatia*, Visoka poslovna škola PAR, Rijeka, 2016, str. 267–285.

⁷ „Уредба Већа (ЕЗ) бр. 2157/2001 од 8. октобра о статуту европског друштва (CE)“, *Службени лист Европских заједница*, бр. Л 294, стр. 1–21.

⁸ Тако немачки законодавац акционарско друштво, одн., Aktiengesellschaft, у § 1. Закона о акцијама одређује као друштво с правном способношћу за чије обавезе повериоцима одговара само његова имовина, а основни капитал подељен му је на акције. Словеначки Закон о привредним друштвима у чл. 169. акционарско друштво дефинише као друштво са основним капиталом подељеним на акције, које повериоцима за своје обавезе одговара целом својом имовином док акционари за те обавезе не одговарају. У хрватском праву друштава дионичко друштво дефинисано је чл. 159. Закона о трговачким друштвима као трговачко друштво у којему чланови (дионичари) судјелују с улозима у темељноме капиталу подијељеном на дионице. Ст. 3. истога чланка прописује како дионичари не одговарају за обавезе друштва. У српском праву акционарско друштво регулисано је чл. 245. ст. 1. Закона о привредним друштвима као друштво чији је основни капитал подељен на акције које има један или више акционара који не одговарају за обавезе друштва, осим у случају из чл. 18. овог закона.

Акционарско друштво разликује се од других друштава према неколико особина и то да је у питању друштво капитала, који је подељен на акције, акционари имају корпоративна и имовинска права и обавезе, а основни акти су оснивачки акт и статут. Наведеном Уредбом о статуту европског друштва уређен је облик *Societas Europaea*. Слично као и национална законодавства, чл. 1. Уредбе СЕ-а дефинише европско друштво као привредно друштво чији је основни капитал подељен на акције. Правно је лице која правну способност стиче уписом у судски регистар у држави у којој има седиште, а најнижи износ основног капитала је 120.000 евра.⁹ Европско друштво оснивају већ постојећа друштва, а како је наднационалног карактера, не могу га оснивати друштва која се налазе у истој држави чланици осим у случају када постојеће друштво мајка, које мора бити *Societas Europaea*, оснива друштво кћер *Societas Europaea*. Овај изузетак наведен је у Уредби СЕ као секундарни, изведени начин оснивања друштва, док су четири примарна начина оснивања друштва: оснивање СЕ-а припајањем и спајањем, оснивање СЕ-а у облику холдинга, оснивање друштва кћери у облику СЕ-а те преобликовање постојећег акционарског друштва у СЕ.¹⁰ Државе чланице саме бирају између монистичког и дуалистичког система формирања органа, а код регулативе престанка, ликвидације, неспособности плаћања, обуставе плаћања и сличних поступака, *Societas Europaea* подлеже законским одредбама о акционарском друштву националног законодавства државе у којој је регистровано седиште СЕ.¹¹ Управо је циљ овог процеса што већи степен унификације базичних правних института домаћег права и комунитарног права.¹² У области права привредних друштава, процес усаглашавања јесте диверсификован у више подобласти, с циљем остваривања функционалности привредноправног оквира којим ће се обезбедити једнакост и конкурентност домаћих привредних субјеката приликом иступања на тржишту Европске уније, подизање правне сигурности, привлачење инвестиција и др.¹³ „Европски суд је временом заузео став да се под предузећем има сматрати свака пословна јединица без обзира на правни

⁹ Чл. 1. ст. 3, чл. 16, чл. 4. ст. 1. и 2. Уредбе СЕ.

¹⁰ Татјана Јевремовић Петровић, „Европска компанија у праву ЕУ“, *Међународни проблеми*, 2007, 59(2-3), стр. 400-432; Маријана Дукић Мијатовић, *Компанијско право Републике Србије – савремене тенденције развоја и институти комунитарног права*, Службени гласник и Институт за упоредно право, Београд, 2023, стр. 72.

¹¹ Чл. 38-61 и 63, Уредбе СЕ.

¹² Joseph Stiglitz, „Moving beyond market fundamentalism to a more balanced economy“, *Annals of Public and Cooperative Economics*, 2009, 80(3), p. 348.

¹³ Ian Snaith, „Employee involvement in the European Cooperative Society: a range of stakeholders?“, *International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, 2006, 22(2), p. 213.

статус и начин финансирања, која се бави привређивањем на трајан начин“.¹⁴ Као предности европског друштва истичу се једноставније пословање у случају проширења у више земаља Европске уније, већа мобилност на јединственом тржишту, постојање оквира за укључивање запослених из више земаља у пословање друштва и др.¹⁵ На овај начин остварују се и изузетне уштеде трошкова имајући у виду да би компанија са националном пословном структуром у супротном морала да оснује потпуно нову компанију у другој земљи што изискује улагање значајних средстава.¹⁶

3) SOCIETAS EUROPEA КАО НАДНАЦИОНАЛНИ ОБЛИК ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА КОД НАС

„Закон о привредним друштвима је изменама крајем 2018. године по први пут у српско право унео одредбе о Европском акционарском друштву, које ће се примењивати након што Србија постане чланица ЕУ. Реч је о специфичној супранационалној форми „европског“ друштва, чија конкурентност представља једно од његових важних обележја. Услови оснивања предвиђени су императивним одредбама Уредбе која уређује ову форму, како у погледу начина оснивања, тако и субјеката који учествују у формирању те правне форме. Српско право је, уносећи у свој правни систем правила којима омогућава оснивање и функционисање Европског акционарског друштва, такође предвидело лимитативне услове. Ипак, њихов садржај није идентичан правилима Уредбе, а посебан несклад постоји у дефинисању прекограничног елемента као услова за оснивање Европског акционарског друштва“.¹⁷ „Усвајање статута СЕ 2001. године означило је прекретницу за даљи развој европског корпоративног права. Ново законодавство, које се састоји од два документа, Савет Уредба о Статуту европске компаније и Директива Савета значајна је допуна Уредбе у погледу укључивања запослених проширење правног оквира за унутрашње тржиште ЕУ. Институционална и научна дебата о стварању корпоративне форме широм Европе је у току од најмање 1967. године. Дебата је одражавала оне форме око суштинске хармонизације и

¹⁴ Благоје Бабић, „Појам привредног права Европске уније“, У: Бабић, Б. (ур.), *Водич кроз право ЕУ*, стр. 3–5, Београд: Институт за међународну политику и привреду, 2005, стр. 5.

¹⁵ Goran Radovanović, Ljiljana Miletić, Samed Karović, Marijana Dukić Mijatović, Milan Bubulj, „National culture perception as a determinant of CSR perception by employees' in dependence on company ownership in a developing country: the case of Serbia“, *Sustainability*, 2022, 14 (4), pp. 1–16.

¹⁶ Татјана Јевремовић Петровић, „Осврт на прекогранични елемент као услов оснивања Европског акционарског друштва у српском праву. *Право и привреда*, 2019, 57(4–6), стр. 167–186.

¹⁷ *Ibidem*

тицала се тога шта „модел“ треба да усвоји за управљање европским јавним предузећем; конкретно, над правима учешћа запослених“.¹⁸ Европско акционарско друштво оснива се у правној форми акционарског друштва, чији је основни капитал подељен на акције које има један или више акционара, који не одговарају за обавезе друштва, осим у случајевима наведеним позитивном енумерацијом, док се на питања која нису прописана овим одредбама примењују одредбе, које се односе на акционарска друштва.¹⁹ Европско друштво које се оснива на територији Републике Србије стиче својство правног лица регистрацијом у регистар привредних субјеката у складу са законом о регистрацији. Правна форма европског друштва у пословном имену означава се латиничком ознаком – „СЕ“ (SE).²⁰ Европско друштво на територији Републике Србије може се основати припајањем, односно спајањем акционарских друштава, од којих је најмање једно регистровано на територији Републике Србије, а друго на територији друге државе чланице, при чему се: једно или више акционарских друштава припајају акционарском друштву регистрованом на територији Републике Србије, преношењем на то друштво целокупне имовине и обавеза, чиме друштва која се припајају престају да постоје без спровођења поступка ликвидације, а друштво стицалац мења правну форму у форму европског друштва, или се два или више друштава спајају уз оснивање европског друштва преношењем на то друштво целокупне имовине и обавеза, чиме друштва која се спајају престају да постоје без спровођења поступка ликвидације. Европско акционарско друштво може се основати као холдинг најмање два друштва, од којих је најмање једно друштво из члана 139. или члана 245. Закона о привредним друштвима регистровано на територији Републике Србије и најмање једно друштво капитала регистровано на територији друге државе чланице, или најмање два друштва из члана 139. или члана 245. Закона о привредним друштвима регистрована на територији Републике Србије од којих свако, у периоду од најмање две године, на територији друге државе чланице има регистрован огранак или контролисано друштво чији је искључиви власник. Такође, могуће је оснивање контролисаног друштва у форми европског друштва, кога оснивају: најмање два друштва, од којих је најмање једно друштво из члана 139. или члана 245. Закона о привредним друштвима регистровано на територији Републике Србије и најмање једно, друштво капитала регистровано на територији друге државе чланице или најмање два друштва из члана 139. или члана 245. Закона о привредним друштвима регистрована на територији Републике Србије од

¹⁸ John Armour, Wolf-Georg Ringe, "European company law 1999–2010: renaissance and crisis", *Common Market Law Review*, 2011, 48(1), pp. 125–174.

¹⁹ Чл. 577а Закона о привредним друштвима РС.

²⁰ Чл. 577в, Закона о привредним друштвима РС.

којих свако, у периоду од најмање две године, на територији друге државе чланице има регистрован огранак или контролисано друштво чији је искључиви власник. Променом правне форме акционарског друштва које у периоду од најмање две године, на територији друге државе чланице има регистровано контролисано друштво чији је искључиви власник настаје СЕ. У случају из става 1. тачка 2. овог члана друштва која оснивају европско друштво као холдинг, настављају да постоје. Промена правне форме у случају из става 1. тачка 4. овог члана не утиче на правни субјективитет акционарског друштва и нема за последицу оснивање новог правног лица.²¹ Основни капитал европског друштва изражава се у еврима и износи најмање 120.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан уплате. На основни капитал европског друштва, повећање и смањење основног капитала, акције и друге хартије од вредности примењују се одредбе овог закона којима се уређују акционарска друштва.²² Оснивачки акт је конститутивни акт европског друштва. Европско друштво поред оснивачког акта има и статут, којим се уређује управљање друштвом и друга питања у складу са овим законом, а све у складу са комунитарним регулама. У оснивачком акту и статуту европског друштва седиште друштва одређује се у складу са одредбама члана 19. овог закона. Измене и допуне статута доноси скупштина европског друштва двотрећинском већином гласова свих акционара са правом гласа. На оснивачки акт и статут, ако је реч о електронском, односно дигитализованом документу, сходно се примењују одредбе члана 11. овог закона.²³

4) МОДАЛИТЕТИ ОСНИВАЊА ЕВРОПСКОГ АКЦИОНАРСКОГ ДРУШТВА ПРИПАЈАЊЕМ И СПАЈАЊЕМ

Надлежни органи друштава која учествују у припајању припремају заједнички нацрт уговора о припајању.²⁴ Заједнички нацрт уговора о припајању садржи нарочито следеће елементе: 1) правну форму, пословна имена и регистрована седишта свих друштава која учествују у припајању, као и пословно име и седиште европског друштва; 2) податке о сразмери замене акција друштва преносиоца за акције у европском друштву, као и висину новчаног плаћања ако постоји; 3) начин преузимања акција у европском друштву и датум од кога те акције дају право учешћа у добити европског

²¹ Чл. 577г, Закона о привредним друштвима РС.

²² Чл. 577д, Закона о привредним друштвима РС.

²³ Чл. 577ђ, Закона о привредним друштвима РС.

²⁴ Чл. 577е, Закона о привредним друштвима РС.

друштва и све појединости у вези тог права; 4) датум од кога се трансакције друштва преносиоца сматрају, у рачуноводствене сврхе, трансакцијама обављеним у име европског друштва; 5) очекиване последице припајања на запослене друштва преносиоца; 6) права која европско друштво даје акционарима друштва који имају посебна права, као и имаоцима других хартија од вредности, односно мере које се у односу на та лица предлажу; 7) све посебне погодности које се одобравају члановима надлежних органа друштава која учествују у припајању, као и стручним лицима која оцењују заједнички нацрт уговора о припајању и сачињавају извештаје о томе; 8) предлог оснивачког акта и статута европског друштва; 9) ако је то одговарајуће, информације о поступцима којима се одређују услови за учествовање запослених у одлучивању и остваривању других права у европском друштву, у складу са прописима којима се уређује учествовање запослених у одлучивању; 10) процену вредности имовине и висине обавеза које се преносе на европско друштво и њихов опис, као и начин на који се тај пренос врши у европском друштву; 11) датуме финансијских извештаја који представљају основ за припајање. Кад све акције у припојеном друштву има друштво стицалац, заједнички нацрт уговора о припајању не мора да садржи податке из става 2. тач. 2) и 3) овог члана. Заједнички нацрт уговора о припајању друштво објављује на својој интернет страници, ако је има и доставља регистру привредних субјеката ради објављивања на интернет страници тог регистра, најкасније месец дана пре дана одржавања седнице скупштине на којој се доноси одлука о припајању.²⁵ Уз заједнички нацрт уговора о припајању, објављују се и следеће информације: 1) подаци о регистрима у којима су уписана друштва која учествују у припајању и број под којим су та друштва уписана у регистар; 2) обавештење повериоцима и мањинским акционарима друштава која учествују у припајању о начину на који је предвиђено да могу остварити своја права, као и о времену и месту где могу, без накнаде, извршити увид у документе и акте из члана 577е Закона о привредним друштвима; 3) обавештење члановима друштва, представницима запослених, односно запосленима, о времену и месту где могу, без накнаде, извршити увид у документ из члана 577з Закона о привредним друштвима, и 4) обавештење члановима друштва о времену и месту где могу, без накнаде, извршити увид у документ из члана 577и Закона о привредним друштвима. Надлежни орган сваког друштва које је регистровано на територији Републике Србије, а које учествује у припајању, сачињава извештај о припајању из члана 494. најкасније месец дана пре дана одржавања седнице скупштине на којој се доноси одлука о припајању. Свако појединачно друштво које учествује у припајању именује ревизора ради ревизије заједничког нацрта уговора о припајању, који сачињава

²⁵ Чл. 577ж, Закона о привредним друштвима РС.

извештај о припајању најкасније месец дана пре дана одржавања седнице скупштине на којој се доноси одлука о припајању.²⁶ Ако надлежни орган друштва које је регистровано у Републици Србији, а које учествује у припајању, не именује ревизора из става 1. овог члана, на захтев друштва надлежни суд, у ванпарничном поступку, именује ревизора који сачињава ревизорски извештај о припајању за то друштво. Сва друштва која учествују у припајању могу споразумно именовати једног ревизора, који сачињава заједнички извештај о припајању. Изузетно, извештај ревизора о припајању не сачињава се ако се сви чланови друштва која учествују у припајању изричито сагласе да се тај извештај не сачињава. Суд, на заједнички захтев свих друштва која учествују у припајању, именује ревизора који сачињава заједнички извештај о припајању за сва друштва и одређује рок у коме је ревизор обавезан да овај извештај достави свим друштвима која учествују у припајању. Ревизор сачињава извештај о припајању у писаној форми, који садржи мишљење о томе да ли је сразмера у складу са којом се врши замена акција правична и примерена, као и образложење у оквиру којег је дужан да наведе нарочито: 1) који су методи процене вредности примењени приликом утврђивања предложене сразмере замене акција и који су пондери додељени вредностима добијеним применом тих метода; 2) да ли су примењени методи и пондери додељени вредностима добијеним применом тих метода примерени околностима тог случаја, као и каква би сразмера замене акција била да су додељени другачији пондери; 3) које околности су отежавале процену вредности и обављање ревизије, ако их је било. На скупштини сваког од друштва која учествују у припајању, након упознавања са извештајима из чл. 577з и 577и овог закона, као и мишљењем представника запослених на извештај из члана 577з овог закона, ако је достављено, одлучује се о усвајању заједничког нацрта уговора о припајању.²⁷ Скупштина сваког од друштва која учествују у припајању има право да спровођење припајања услови хитним постизањем споразума о начину учествовања запослених у одлучивању у европском друштву. Када је друштво са територије Републике Србије друштво које се припаја, а у поступку припајања учествују друштва која имају регистровано седиште у другим државама чланицама у којима није прописана могућности вођења судских поступака испитивања сразмере замене акција, као и судских поступака у вези са остваривањем посебних права акционара који не спречавају регистрацију припајања, поступак припајања спровешће се само у случају да скупштине тих друштва изричито прихвате могућност вођења таквих поступака у Републици Србији. Одлука суда обавезује европско друштво и све његове акционаре. Заједнички нацрт уговора о припајању сматра се уговором о припајању када га усвоје скупштине свих друштва која учествују у припајању. На захтев друштва

²⁶ Чл. 577и, Закона о привредним друштвима РС.

²⁷ Чл. 577ј, Закона о привредним друштвима РС.

које је регистровано на територији Републике Србије, а које учествује у припајању, јавни бележник, издаје јавнобележничку исправу о томе да су све радње и активности у вези са припајањем спроведене у складу са одредбама овог закона, односно да су испуњени сви прописани услови за припајање.²⁸ Јавни бележник је овлашћен да од друштва затражи све податке, исправе и друге документе, као и да предузме све остале радње за проверу испуњености услова за припајање. У случају судских поступака из члана 577ј став 3. јавни бележник у јавнобележничкој исправи обавезно наводи да су ти судски поступци у току. Ако се европско друштво региструје у Републици Србији, регистрација се врши у складу са законом о регистрацији, с тим што се за ову регистрацију подносе и јавнобележничка исправа из члана 577к Закона о привредним друштвима и потврда надлежног органа друге државе чланице, у којој је регистровано друштво које учествује у припајању, о испуњености услова за припајање у складу с правом те државе, које не могу бити старије од шест месеци од дана њиховог издавања.²⁹ Европско друштво не може се регистровати, ако није закључен споразум о учествовању запослених у европском друштву, у складу са прописима којима се уређује учествовање запослених у одлучивању у европском друштву. Регистар привредних субјеката дужан је да, без одлагања, надлежном органу друге државе чланице у којој је регистровано друштво које учествује у припајању, достави обавештење о регистрацији. Ако је друштво које се припаја регистровано у Републици Србији, регистрација брисања тог друштва из регистра привредних субјеката врши се у складу са Законом о регистрацији, с тим што се регистрација брисања не може извршити пре пријема обавештења о извршеној регистрацији европског друштва од стране органа надлежног за регистрацију у држави чланице у којој је регистровано европско друштво. Када је европско друштво регистровано у Републици Србији, припајање ступа на снагу даном регистрације европског друштва у регистру привредних субјеката, док у случају да је друштво које се припаја регистровано у Републици Србији, припајање ступа на снагу даном регистрације европског друштва у регистру друге државе чланице. Оснивањем европског друштва припајањем наступају правне последице из члана 505. Закона о привредним друштвима.³⁰ Правне последице производе дејство даном регистрације европског друштва. Ако је за пренос имовине и обавеза са друштва које се припаја на европско друштво, у складу са прописима држава чланица у којима су регистрована друштва која учествују у припајању, потребно испунити посебне услове, односно поступке и процедуре да би тај пренос произвео правно дејство према трећим лицима, те услове, односно поступке и

²⁸ Чл. 577к, Закона о привредним друштвима РС.

²⁹ Чл. 577л, Закона о привредним друштвима РС.

³⁰ Чл. 577љ, Закона о привредним друштвима РС.

процедуре испуњавају друштва која учествују у припајању или европско друштво. Када у оснивању европског друштва припајањем учествује друштво стицалац које је регистровано на територији Републике Србије и једини је члан друштва које се припаја, скупштина друштва стицаоца не доноси одлуку о усвајању заједничког нацрта уговора о припајању, а заједнички нацрт уговора о припајању не садржи податке из члана 577е став 2. тач. 2) и 3) Закона о привредним друштвима.³¹ У том случају не сачињава се извештај ревизора о припајању из члана 577и Закона о привредним друштвима. Када у оснивању европског друштва припајањем учествује друштво стицалац, које је регистровано на територији Републике Србије које има најмање 90% акција у друштву које се припаја, али не и све акције и друге хартије од вредности које дају право гласа, скупштина друштва стицаоца не доноси одлуку о усвајању заједничког нацрта уговора о припајању, осим у случају из члана 501. став 1. тачка 3. Закона о привредним друштвима, а друштво које се припаја није у обавези да сачини извештај надлежног органа друштва из члана 577з, као ни извештај ревизора о припајању из члана 577и. Запослени у друштвима која учествују у припајању имају право да учествују у одлучивању у европском друштву које је регистровано на територији Републике Србије, у складу са прописима којима се уређује учествовање запослених у одлучивању у европском друштву.³² Запослени у друштву које се припаја, и које је регистровано на територији Републике Србије, имају право да учествују у одлучивању у европском друштву које је регистровано на територији друге државе чланице. Након регистрације европског друштва у Републици Србији, регистрација се не може огласити ништавом.³³ Одредбе овог дела закона о оснивању европског друштва припајањем сходно се примењују на оснивање европског друштва спајањем.³⁴ Ако одредбама овога дела закона није другачије прописано, на оснивање европског друштва припајањем, односно спајањем сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на статусне промене припајања и спајања. Надлежни органи друштава која учествују у оснивању европског друштва као холдинга, припремају заједнички план оснивања холдинга.³⁵ План оснивања, садржи и планирани основни капитал холдинга, као и планирану сразмеру акција, односно удела сваког друштва које учествује у оснивању холдинга, а које чланови морају уложити у оснивање холдинга. Акције, односно удели који се улажу у оснивање холдинга морају чинити више од 50% акција, односно удела које дају право гласа. На објављивање плана

³¹ Чл. 577м, Закона о привредним друштвима РС.

³² Чл. 577н, Закона о привредним друштвима РС.

³³ Чл. 577њ, Закона о привредним друштвима РС.

³⁴ Чл. 577о, Закона о привредним друштвима РС.

³⁵ Чл. 577п, Закона о привредним друштвима РС.

оснивања, извештај надлежног органа, извештај ревизора и усвајање на скупштини сходно се примењују одредбе чл. 577ж до 577ј Закона о привредним друштвима. У року од три месеца од дана усвајања плана оснивања на скупштини сваког од друштава која учествују у оснивању холдинга, чланови сваког друштва обавештавају друштво да ли ће уложити своје акције, односно уделе у холдинг. По истеку наведеног рока, ако су испуњени услови у погледу минималног основног капитала, а према сразмери која је утврђена у плану оснивања, као и сви други услови, свако друштво је у обавези да на својој интернет страници, као и на интернет страници регистра у коме је регистровано, објави да су испуњени услови за оснивање холдинга. Чланови друштава који учествују у оснивању холдинга, који се у року нису изјаснили да ли намеравају да уложе своје акције, односно уделе у холдинг, могу се изјаснити у року од месец дана од дана објављивања обавештења. Оснивачки акт и статут холдинга усвајају се по истеку рока из става 6. овог члана. Ако се холдинг региструје у Републици Србији, регистрација се врши у складу са законом о регистрацији, с тим што се за ову регистрацију подносе и јавнобележничка исправа из члана 577к Закона о привредним друштвима и потврда надлежног органа друге државе чланице, у којој је регистровано друштво које учествује у оснивању холдинга, о испуњености услова у складу са правом те државе, које не могу бити старије од шест месеци од дана њиховог издавања.³⁶ На оснивање контролисаног друштва у форми европског друштва, сходно се примењују одредбе Закона о привредним друштвима које се односе на акционарско друштво, као и одредбе чл. 577е до 577њ.³⁷ Један или више директора, односно одбор директора акционарског друштва које је регистровано на територији Републике Србије, а мења правну форму у европско друштво, припрема план промене правне форме.³⁸ План промене нарочито садржи: 1) пословно име и адресу седишта друштва које спроводи поступак промене правне форме; 2) предлог оснивачког акта и статута европског друштва; 3) очекиване последице промене правне форме на запослене, као и на учествовање запослених у одлучивању и остваривању других права у европском друштву; 4) планирани рок за промену правне форме; 5) права за заштиту акционара и поверилаца. Поред плана, један или више директора, односно одбор директора, најкасније месец дана пре дана одржавања седнице скупштине на којој се доноси одлука о промени правне форме, припрема и извештај о потреби спровођења поступка промене правне форме, који обавезно садржи разлоге и анализу очекиваних ефеката промене правне форме и објашњење правних последица промене правне форме на акционаре и запослене. Ако је управљање друштвом

³⁶ Чл. 577р, Закона о привредним друштвима РС.

³⁷ Чл. 577с, Закона о привредним друштвима РС.

³⁸ Чл. 577т, Закона о привредним друштвима РС.

дводомно, акта и документе из ст. 1. и 2. овог члана припрема један или више директора, односно извршни одбор, а надзорни одбор их утврђује и доставља скупштини ради усвајања. Код овог акционарског друштва именује ревизора ради ревизије плана промене, који сачињава извештај о промени правне форме најкасније месец дана пре дана одржавања седнице скупштине на којој се доноси одлука о промени правне форме. Ако надлежни орган друштва не именује ревизора, на захтев друштва надлежни суд, у ванпарничном поступку, именује ревизора који сачињава ревизорски извештај о промени правне форме. Ревизор сачињава извештај о промени правне форме у писаној форми, којим потврђује да акционарско друштво располаже нето имовином која је једнака најмање његовом основном капиталу увећаном за резерве које се не распоређују. На објављивање плана промене, извештаја о потреби спровођења поступка промене правне форме и ревизорског извештаја о промени правне форме сходно се примењују одредбе члана 577ж Закона о привредним друштвима. Одлука о промени правне форме доноси се трочетвртинском већином гласова присутних акционара, ако статутом није одређена већа већина. Пренос седишта акционарског друштва регистрованог на територији Републике Србије у другу државу чланицу не може се вршити истовремено са променом правне форме у европско друштво. Регистрација се врши у складу са законом о регистрацији, с тим што се за ову регистрацију подносе и јавнобележничка исправа из члана 577к Закона о привредним друштвима која не може бити старија од шест месеци од дана њеног издавања.³⁹ Европско друштво регистровано на територији Републике Србије може променити правну форму у акционарско друштво.⁴⁰ Промена правне форме може се спровести након истека рока од две године од дана оснивања, односно након усвајања два годишња финансијска извештаја. Промена правне форме не утиче на правни субјективитет друштва и нема за последицу оснивање новог правног лица. На промену правне форме европског друштва у акционарско друштво сходно се примењују одредбе чл. 577т и 577ђ Закона о привредним друштвима. Одлука о преносу седишта доноси се двотрећинском већином гласова присутних акционара, ако оснивачким актом, односно статутом није одређена већа већина. Регистрација брисања европског друштва из регистра привредних субјеката врши се у складу са Законом о регистрацији, с тим што се регистрација брисања не може извршити пре пријема обавештења о извршеној регистрацији новог седишта европског друштва од стране органа надлежног за регистрацију у држави чланици у коју се преноси седиште. Након преноса седишта европског друштва у другу државу чланицу, тужба против европског

³⁹ Чл. 577ђ, Закона о привредним друштвима РС.

⁴⁰ Чл. 577у, Закона о привредним друштвима РС.

друштва, која се подноси ради заштите правног интереса насталог из правног посла пре преноса седишта, подноси се надлежном суду у Републици Србији.⁴¹

5) ИЗВОРИ

- Armour, J., & Ringe, W. G., "European company law 1999–2010: renaissance and crisis", *Common Market Law Review*, 2011, 48(1).
- Бабић, Б. (2005). Појам привредног права Европске уније, у: Бабић, Б. (ур.), *Водич кроз право ЕУ*, стр. 3–5, Београд: Институт за међународну политику и привреду, 2005.
- Guidotti, R., The European private company: the current situation. *German Law Journal*, 2012, 13(3).
- Đukić Mijatović, M., Uzelac, O., & Grujić, A., Ekonomske reforme u funkciji održivog razvoja Republike Srbije, U: *5th International Leadership Conference, Opatija, Croatia*, (str. 267–285), Rijeka: Visoka poslovna škola PAR, 2016.
- Дукић Мијатовић, М., & Гонгета, С., Правна заштита пословне тајне у Европској унији, *Култура полиса*, 2015, 12(28),
- Дукић Мијатовић, М., *Компанијско право Републике Србије – савремене тенденције развоја и институти комунитарног права*, Београд: Службени гласник и Институт за упоредно право, 2023.
- Đukić Mijatović M., Uzelac, O., & Stojiljković, A. V., "Corporate social responsibility and sustainable development: International legal framework for goals achievement and some theoretical insights", *Pravo – teorija i praksa*, 40(suppl.), 2023.
- Đukić Mijatović, M., Ivanišević, A., Gračanin, D., & Ćirić Lalić, D., The application of ESG instruments as a challenge for the future of sustainable development in corporate governance, In: Ivanišević, A. (ed.), *FUTURE-BME Conference: Forging the Future: Pioneering Approaches in Business, Management, and Economic Engineering to Overcome Emerging Global Challenges*, Novi Sad: University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, 2024.
- Јевремовић Петровић, Т., „Европска компанија у праву ЕУ“, *Међународни проблеми*, 2007, 59(2–3).
- Јевремовић Петровић, Т., „Осврт на прекогранични елемент као услов оснивања Европског акционарског друштва у српском праву“, *Право и привреда*, 2019, 57(4–6).
- Мијатовић, М., Изазови рецепције права Европске уније – пример корпоративног права у Србији, *Страни правни живот*, (1), 2019.

⁴¹ Маријана Дукић Мијатовић, *Компанијско право Републике Србије – савремене тенденције развоја и институти комунитарног права*, *op. cit.*, стр. 87.

- Radovanović, G., Miletić LJ., Karović S., Dukić Mijatović, M., & Bubulj, M., National culture perception as a determinant of CSR perception by employees' in dependence on company ownership in a developing country: the case of Serbia, *Sustainability*, 2022, 14(4).
- Simonelli, F., & Iacob, N. (2021). Can We Better the European Union Better Regulation Agenda?, *European Journal of Risk Regulation*, 12(4), pp. 849–860.
- Stiglitz, J., Moving beyond market fundamentalism to a more balanced economy. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 2009, 80(3).
- Snaith, I., Employee involvement in the European Cooperative Society: a range of stakeholders?, *International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, 2006, 22(2).
- „Уредба Већа (ЕЗ) бр. 2157/2001 од 8. октобра о статуту европског друштва (СЕ)“, *Службени лист Европских заједница*, бр. Л 294, стр. 1–21.
- „Закон о привредним друштвима РС“, *Службени гласник РС*, бр. 36/11, 99/11, 83/14 - др. закон, 5/15, 44/18, 95/18 и 91/19. и бр.109/2021.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Хармонизација домаћег компанијског права са комунитарним правом ЕУ представља само један део идеала о којем су се економска и правна теорија изјашњавале у погледу одређивања његове садржине и дефинисања у циљу унапређења перформанси домаће привреде. Друштвено одговорно пословање намеће се као нова задатост, у светлу изазова као што су пандемије, енергетске кризе, климатске промене и сложена геополитичка дешавања, те више него икада актуелизује ово питање у контексту глобалне међузависности, како свих привредних друштава тако и друштва у целини.⁴² Наднационални облик привредног друштва доступан привредницима с подручја Европске уније је европско друштво (*Societas Europaea*). Уврштено у европско право друштава Уредбом Већа (ЕЗ) бр. 2157/2001 од 8. 10. 2001. године, о статуту Европског друштва, *Societas Europaea* уређено је као акционарско друштво (*the public company limited by shares*), у националним законодавствима. Наведеном Уредбом о статуту европског друштва уређен је облик *Societas Europaea*. Слично као и национална законодавства, чл. 1. Уредбе СЕ-а дефинише европско друштво као привредно друштво чији је основни капитал подељен на акције. Домаћи законодавац

⁴² Marijana Dukić Mijatović, Andrea Ivanišević, Danijela Gračanin, Danijela Ćirić Lalić, "The application of ESG instruments as a challenge for the future of sustainable development in corporate governance", In: Ivanišević, A. (ed.), *FUTURE-BME Conference: Forging the Future: Pioneering Approaches in Business, Management, and Economic Engineering to Overcome Emerging Global Challenges*, Novi Sad: University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, 2024.

прописује да је СЕ правно лице које правну способност стиче уписом у регистар у држави у којој има седиште, а најнижи износ основног капитала је 120.000 евра. Висок износ основног капитала оправдан је чињеницом како је *Societas Europaea* намењен једноставнијем оснивању и деловању великих друштава и повезаних друштава изван националних права земаља чланица. Европско друштво оснивају већ постојећа друштва, а како је наднационалног карактера не могу га оснивати друштва која се налазе у истој држави чланици, осим у случају када постојеће друштво мајка, које мора бити *Societas Europaea*, оснива друштво кћер *Societas Europaea*. Овај изузетак наведен је у Уредби СЕ-а као секундарни, изведени начин оснивања друштва. У временима која су пред нама пракса ће показати степен успешности имплементације, квалитет реципираних института и потребе привреде за истим, што ће нам дати неопходне смернице за даље сагледавање и хармонизовање домаћих прописа са европском легислативом.

SOME SPECIFICITIES OF THE EUROPEAN JOINT STOCK COMPANY (SOCIETAS EUROPEA) IN DOMESTIC COMPANY LAW

Marijana DUKIĆ MIJATOVIĆ, Nadežda LJUBOJEV*

Abstract: To further harmonise the Company Law of Serbia with the Company Law of the European Union, extensive changes were made to the Law on Business Companies from 2011 in June and December 2018 by adopting amendments to the Law on Business Companies from 2018. In accordance with the third revised version of the National Programme for the Adoption of the EU Acquis from March 1, 2018, and the overall effort to carry out the transfer of community institutes into the domestic legal system as efficiently as possible, the amendments to the Law on Business Companies from 2021 provide for entry coming into effect on January 1, 2025. These norms will (in addition to the existing options for founding a partnership, limited partnership, a limited liability company, and a joint stock company) create for the first time the possibility of establishing community legal forms of business companies in Serbia. Bearing in mind the importance of the aforementioned amendments, the author analyses the specifics and legal position of the European joint-stock company (*Societas Europaea*), primarily from the aspect of implementing supranational forms of economic organisation in the domestic Law on Companies.

Keywords: European joint stock company, EU legislation, domestic company law.

* Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad. E-mail: marijana.mijatovic@uns.ac.rs; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1327-0889>; Faculty of Technical Sciences "Mihajlo Pupin", University of Novi Sad, e-mail: nadezda.ljubojev@tfzr.rs; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9991-6702>.